

Het Kaufhaus des Westens

Uithangbord van een kapitalistisch eiland

Achtergrond - 24 januari 2008 - Auteur: Hidde van der Wall

Het Kaufhaus des Westens in de Tauentzienstraße is al meer dan honderd jaar synoniem aan exclusiviteit en alles wat de consumptiemaatschappij aantrekkelijk maakt. Zelfs in communistisch Oost-Berlijn was het een begrip.

Bij binnenkomst in 'het grootste warenhuis op het Europese continent' krijgen bezoekers een plattegrond aangereikt, die hen door deze enorme tempel van luxe leidt. De verlokkelijke logo's van alle topmerken stralen je van alle kanten fel verlicht tegemoet. De bezoeker kan kiezen uit chique horloges, dure merkkleding, bijzondere cosmetica, damestassen, delicatessen en wat al niet meer.

Maar velen verlaten het Kaufhaus des Westens (KaDeWe) met lege handen, want voor menig toerist is een bezoekje aan het warenhuis een must. Na de Rijksdag en de Brandenburger Tor is het Kaufhaus des Westens de meest bezochte attractie van Berlijn.

Groter, exclusiever en duurder

KaDeWe is het oudst overgebleven warenhuis van de stad. In 2007 vierde het zijn honderdste jubileum. De joodse ondernemer Adolf Jandorf liet in 1905 een warenhuis bouwen dat, naar Amerikaans voorbeeld, groter, exclusiever en duurder moest worden dan de winkels die Berlijn al kende.

Het verrees aan de Tauentzienstraße – een brede, slaperige straat in het nieuwe westen, een wijk waar voornamelijk welgestelde Berlijners woonden. De Tauentzien zou zich in de jaren twintig tot het drukste winkelgebied van Berlijn ontwikkelen.

Op 27 maart 1907 werd het Kaufhaus des Westens geopend. Achter de bescheiden gevel verborg zich een indrukwekkende luxe en de modernste techniek. Zo beschikte het pand over elektrisch licht, liften, een automatisch brandalarm en een buispostsysteem dat de 150 kassa's met elkaar verbond.

Om aan alle wensen van de klant te voldoen, herbergde het warenhuis een ongekend aanbod. Zo waren er een reisbureau, een kapsalon, een kleermaker en een geliefde theesalon. Dit alles werkte als een magneet: mensen kwam van heinde en verre om dit wonder van exclusiviteit te bekijken.

Zo groeide KaDeWe, zoals het warenhuis al gauw liefkozend werd genoemd, uit tot een van de meest geliefde winkeladressen van Berlijn. In de 'gouden' jaren twintig barstte het uit zijn voegen en moest het worden uitgebreid.

Duistere kant

De donkere kant van die gouden jaren ging niet aan KaDeWe voorbij. De Tauentzienstraße stond bekend om de vele tippelaarsters en drugsdealers.

Carl Zuckmayer, later een groot schrijver, handelde er als jongeman een blauwe maandag in verdovende middelen. In de drukte voor de poort van KaDeWe fluisterde hij de voorbijgangers toe: 'Ssigaren, Ssigaretten?' - wanneer dit met een zacht snuiven werd beantwoord, kon hij zijn illegale waar verkopen.

In 1927 werd KaDeWe door warenhuisgigant Tietz overgenomen. Dit joodse familiebedrijf werd in maart 1933, kort na de machtsovername van Hitler, gedwongen onteigend en overgenomen door de 'arische' ondernemer Georg Karg. Die kwam in 1949 met de oorspronkelijke eigenaars tot een vergelijk. Daarmee legde hij de basis voor het machtige Hertie-concern dat tegenwoordig de Duitse warenhuizenmarkt beheerst.

Luchtaanval

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef KaDeWe gewoon open, tot november 1943. Toen werd het zwaar beschadigd door een luchtaanval die ook de nabijgelegen Kaiser-Wilhelm-Gedächtniskirche in de as legde. Een neergeschoten Amerikaans toestel had zich door het dak van KaDeWe geboord.

Pas in juli 1950 konden de eerste twee etages worden heropend. Het publiek was massaal toegestroomd. Men sloeg elkaar zowat de hersens in om naar binnen te kunnen. De portier werd door de uitzinnige menigte onder de voet gelopen en de politie moest in allerijl worden ingeschakeld om de orde te herstellen.

KaDeWe werd een belangrijk symbool van de wederopbouw en, samen met de nabijgelegen Kurfürstendamm, een uithangbord van het Westerse kapitalisme dat zich hier op het "eiland" West-Berlijn in al zijn weelde presenteerde.

Door de Koude Oorlog kreeg de naam Kaufhaus des Westens, die in 1907 nog stond voor de moderniteit en welvaart van de nieuwe stadsdelen, zijn politieke bijklank. Door de jaren heen werd het gebouw steeds verder uitgebreid en gemoderniseerd.

Ook in het oosten van de stad was KaDeWe een begrip. Na de opening van de Berlijnse Muur op 9 november 1989 werd het consumptiepaleis dagenlang

lamgelegd door honderdduizenden mensen uit de DDR. Zij kwamen zich hier vergapen aan de wondere wereld van de Westerse consumptiemaatschappij.

In de jaren negentig sloot KaDeWe zijn deuren voor een grote uitbreiding en modernisering, waardoor het het grootste warenhuis van het Europese continent werd.

Tweehonderdduizend mensen stonden voor de poort te trappelen toen het warenhuis in 1996 heropend werd. Tien jaar later onderging KaDeWe opnieuw een facelift om klaar te zijn voor het honderdjarig jubileum. Dat werd in 2007 groots gevierd met 'partyburgemeester' Klaus Wowereit als eregast. Bij het aansnijden van de reusachtige verjaardagstaart roemde hij KaDeWe als trekpleister van de stad: 'Das KaDeWe ist ein Star.'

Hidde van der Wall is historicus en won in 2007 de Volkskrant/DIA-scriptieprijs.

Afbeeldingen:

Bovenste: enric archivell, flickr.com

Tweede: nikki_leaf, flickr.com

Derde: KaDeWe Presseabteilung Berlin

Onderste: schrollum, flickr.com

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3108/het-kaufhaus-des-westens>